

A RENDÉSZETTUDOMÁNY GYAKORLATA

Azért, hogy a rendészet küldetése elérje célját (funkcióit és feladatait), folyamatosan megújuló és tudatos jogalkotás kell. A rendészettudomány tartalmát, eseteit és feltételeit tekintve rendkívül gazdag, sokrétű jelenség. A rendfenntartásnak szüksége van megfelelő és változatos módszerekre, gyakorlatra és eszközökre céljának elérése érdekében. Emiatt a rendészettudomány struktúrájában, módszertani aspektusból, világos kategóriákat kell létrehozni, szervezeti és taktikai szükségletek formájában. Az igények eltérnek a jogi bázistól, szervezéstől, módszerektől és eszközöktől. A gyakorlat bizonyítja, hogy nem lehet megfelelni a követelményeknek anélkül, hogy az elméletet megfelelően kidolgoznánk. Az elmélet fontos pillért jelent az ismeretek rendszerében. Az ismeretek eredményei előfeltételt jelentenek a sikeres alkalmazásához más emberi tevékenységek során. Az elmélet elvégzi a társadalmi feladatait azzal, hogy új, még tökéletesebb gyakorlatot alakít ki, és ezekkel a gyakorlati eszközökkel (újításokkal) lehet biztosítani meghatározott feladatokat. Az elmélet segít átültetni ezeket az eszközöket (praktikákat) a gyakorlatba is. A rendészettudomány rendszerében, az elvégzett feladatok szempontjából, az elméleti gondolkodás jelentős mértékben hozzájárul a szabadság, demokrácia és igazságosság elvének eléréséhez egy olyan államban, mely tiszteletben tartja a jog szellemét (jogállamban).

A rendészeti tudományelmélet fejlődésének új kondíciói objektíven növekednek a megváltozott tudományos szituációban, mely befolyásolja a tudományos aktivitás alkalmazását, és elfogadja az eredményeit elméleti és gyakorlati síkon is (a mi értelmezésünkben – tudomány, mely széles spektrumú dimenzióval bír). Szűkebb értelemben, a tudományt bizonyított ismeretek vázának fogjuk fel, annak tekintjük. Az elmélet igazságok halmaza, amely egy közös tárggyal foglalkozik, és amelyet az ismeretek és egyes alapelvek igazolnak. Ez a tudomány nem stagnál, olyan folyamat, amelyben állandó változás van. E folyamat (genetika, informatika, kibernetika, önkormányzás elméletei, kvantum-fizika, evolúciós ismeretelmélet) intenzív fejlődésének eredményeként fejlődik a tudomány alapvető jellemzőinek víziója, ill. fejlődnek a tudományos modellek ötletei is. Ebben az összefüggésben meg kell jegyezni, hogy az interdiszciplináris együttműködésben különböző tudományágak egyre bővülnek. Tudományágak kölcsönhatásba kerülnek és összefonódnak egymással. Módszertani szempontból, a tudományok kölcsönösen kompatibilisek lesznek. Változások figyelhetők meg a lételmélet (a világ természetével kapcsolatos kérdésekre válaszol), az ismeretelmélet (az emberi természettel kapcsolatos kérdésekre válaszol), a módszertan (elméleti szinten válaszol a tudományos megismerés útjaira, eszközeire, fő problémáira, ill. a tudományos vizsgálat, mint kreatív folyamat elvére) a területén. A szocio-politikai és szocio-gazdasági fejlődés eredményének köszönhetően megváltozik a döntéshozatal útja, módja a tudományos ismeretek alkalmazása során. Tiszteletben tartva a történelmi összefüggéseket, állíthatjuk, hogy tudomány szocio-történeti növekedése az elmúlt század hetvenes éveiből nagyon fontossá vált a rendészettudomány fejlődése szempontjából. A rendészettudomány további elméleti és módszertani fejlődése azt igényli, hogy a rendészettudomány konfrontálódjon és önállóan

egyezzen meg az elméleti és módszertani tudomány jelenlegi állásával a XXI. század elején, és érzékenynek kell lennie az általános tudományos légkör folyamatos fejlődésére, el kell érni ezt a légkört külön-külön és kritikusan is.

Az elméleti tudás rendkívül fontos a feladatok megoldásában, egyben összefügg az „operatív tudás” elméletének megalkotásával. Ennek igazolásaként megmutatjuk, hogy ez az elmélet egy sor érveléssel bír a kutatási témákban. Az elmélet elfogadásának előfeltétele, hogy az nem ütközik a tapasztalatba és annak eredményeibe. Ez az elmélet a gyakorlati tapasztalatok általánosítása. Az elmélet előrevetíti azokat a tulajdonságokat és jelenségeket, amelyek a megfogalmazáskor a gyakorlatban már megfigyelhetők. Meggyőződésem, hogy éppen ezen okok miatt szükséges az „operatív tudásra” vonatkozó elmülethez kapcsolódó problémákat közvetve, vagy közvetlenül megoldani. E törekvésnek a kitűzött célja, hogy beavatkozzunk a rendészettudomány alakulásába, hiszen ez az elmélet a rendészettudomány rendszerében jön létre. Az „operatív tudás” elmélet a rendészettudomány alrendszere, hiszen relatív önállósággal bír azon belül. Ennek a pozíciónak az is a célja, hogy az „operatív tudás” elmélet következetesen feltételezzen általános ismereteket a rendészettudományban és fordítva, közvetítse a speciális ismereteket a rendészettudomány rendszerébe. Röviden, az elmélet objektív ismeretei közvetlenül determináltak az ismeretek jelenlegi állásából, amelyeket a létrejött rendészettudomány összegez, valamint a használat alkalmazási lehetőségeit összegzi a tudás jelenlegi szintjén, az elmélet megalkotása során. Így az elmélet fontos társadalmi és tudományos funkciót tölt be.

„Miért gyakorlati tudomány a rendészettudomány?” A közzétett információk azt mutatják, hogy a szakértők nem adnak egyöntetű választ erre a látszólag egyszerű kérdésre. Legtöbbjük azonos nézeteket vall, miszerint a rendészettudomány alkalmazott (gyakorlati) tudomány, amelynek érzékenynek kell lennie az általános tudományos légkör modern evolúciójára. Azzal érvelnek, hogy a rendészettudomány elmélete, a kutatásai, gyakorlati célt szolgálnak. A fenti nézetek elemzésének eredményéből következően, ha következetesek akarunk lenni ebben a kérdésben, akkor szükséges tiszteletben tartani a tudományok besorolását, az elméleti (alap) és a gyakorlati (alkalmazott) tudományok struktúráját.

Az elméleti tudományok azok a tudományok, amelyek arról szólnak, hogy „mi történik, mi az eset”. Ezek a tudományok leírják, elmagyarázzák és előrevetítik, megjósolják a történéseket. A gyakorlati tudományok – céljukra tekintettel – azok a tudományok, melyek arra rendelkeznek, hogy biztosítsák az emberek optimális létét a társadalmi együttélés különböző szintjein. A gyakorlati tudományok azok a tudományok, amelyek az eljárásról szólnak. Az eljárásnak kettős természete van: az egyik oldalról a lényeg az, hogy mi történik, és ezért lehet elméleti tudományokkal kutatni; a másik oldalról pedig általában előrevetített (előre megfontolt, végiggondolt, értékelt) tevékenység, amelyet a gyakorlati tudományok kutatnak (pedagógia, gyógyszerészet). A gyakorlati tudományok instrukciókat adnak ahhoz, hogyan kell eljárni, hogy kell felkészülni az eljárásra, annak érdekében, hogy az a célját elérje. Ebből következik a különbség az elméleti és gyakorlati tudományok között, valamint ebből következnek a kutatás és fejlesztés különböző módjai és módszerei.

A gyakorlati tudományok alapvető jellemzői közül az alábbiakat adhatjuk meg:

- Motívumok és célkitűzések alkotják a gyakorlati tudományokat – a gyakorlati tudományok arra válaszolnak, hogy „hogyan járjanak el”, hogy megfeleljenek az érdekeknek és igényeknek; a gyakorlati tudományok az eljárásról szólnak, tárgyuk az eljárás előkészítése.

- Alapvető kutatási tevékenység – jellemzője a tervezés és értékelés. A tervezés a legnagyobb folyamatnak tekinthető a gyakorlati tudományok területén (gyakran a tervezés tudományának is hívják); A lehetséges jövőbeni feltételek információs modelljének létrehozása; az értékelés folyamatát alkalmazzák a gyakorlati tudományok; a tervezés, mondhatjuk, hogy jelen van a tudás minden mozzanatában.
- Főbb érvek és karakterük – a tudományos szabályok és projektek, amelyeknek normatív karakterük van, tükrözik a cél eléréséhez szükséges eljárásokat, instrukciókat a teendőkhöz, melyek segítenek elérni a kitűzött célt.
- A tudás értékelésének kritériumai – a hatékonyság komplex kritérium, kifejezi a tudomány (vagy az eljárás) hatékonyságát, valamint a megengedhetőségét és gazdasági ésszerűségét (okait), stb.

Ha a rendészettudomány a fentieket alkalmazza, megfigyelhető, hogy ez a tudomány – feladatai ellátása során – folyamatosan választ keres arra a kérdésre, hogy „valójában mi történik a társadalomban (közösségekben), mit gondolnak róla a rendőrök?” Ezáltal, konkrét társadalmi kontextusban, a rendészettudomány fejlődése lefedi a tudománytörténet történelmi rendszerét. A rendészettudomány fejlődésével és alakulásával kapcsolatban a legtöbbször felmerülő kérdés speciális tárgyának fogalma. Megállapítható, hogy a fogalom egy aktuális teoretikai és gyakorlati probléma, főleg azért, mert a szakértők jelenleg nem értenek egyet az elméleti és gyakorlati szükségletek identitásával.

Ha megpróbáltuk valamilyen módon összefoglalni a kérdést, hogyan kell érteni a rendészettudomány eredményeit, akkor a rendészettudományt úgy lehet definiálni, hogy a rendészettudomány a rendőri realitásban létrejövő tudományos ismeret(ek).

A rendőri realitás (police reality) a társadalomban nagyon objektív tény, amelyben alkalmaznak a rendőri eljárásokat, és amely működő utánpótlást kreál. Pozitívum, hogy a rendészettudomány jelenleg nagyon fontos elméleti és gyakorlati funkciókkal bír – ezt megerősítik a rendőrségi eljárások hatékonyságáról szóló statisztikák is. A rendőri eljárások olyan szituációkat hoznak létre, amelyekben szándékosan megjelennek a rendőri tevékenységek, a védelem módszerei és eszközei. A rendőri eljárás magában foglal általános tudományos ismereteket a módszerek, a jogi szabályozás, a szervezeti és irányítási rendszer, a rendőrképzés stb. területén. Ennek következtében a rendészettudomány szerepe nem csak az, hogy támogassa a rendőrségi praxist (a rendőrséget a gyakorlatban), hanem az is, hogy általa megértsük a rendőrségi valóságot. A rendészettudomány kialakít egy tudásrendszert a rendőri valóságról, amely összhangban van a társadalmi szükségletekkel és a rendőri realitás szükségleteivel. További fejlődésként, a tudományos ismeretek kezdeti rendszere megfelelő módszertant és módszereket, speciális nyelvezetet és speciális funkciókat is kreál.

Az alapvető struktúrában a rendészettudomány két komponensből tevődött össze: elmélet és kutatás. A rendészettudomány elméleti összetevője egy tudásrendszer, amely bemutatja a folyamatok leírását, tudományos magyarázatát, a rendőrségi valóság folyamatát. A kutatás összetevője adatokat és indokolást nyújt a leíráshoz és magyarázathoz. Természetesen, mindkét komponensnek összefüggésben kell állnia egymással. A tudás ez utóbbi értelmezéséből világos, hogy a rendészettudomány alakulásának folyamata regisztrált helyzetet jelent, amelyben az említett együttműködés nem működik. E tények jelentős mértékben akadályozzák a rendészettudomány elfogadását

mind elméleti, mind gyakorlati oldalról. Különösen fontos cél, hogy meghatározzuk a rendészettudomány rendszerbe sorolását, a rendőrségi valóság funkcionális területei alapján és kognitív, szabályozó, védelmi, rendészeti, oktatási és képzési területeken. Meggyőződésünk, hogy ezek a dolgok használhatóak bármilyen lehetséges tudományág létrehozására a rendészettudományok rendszerében.

A rendőri valóság tudományos ismereteinek kritikus területét más szempontból vizsgálva, a rendőri valóságot be lehet mutatni területe és szerepe alapján is. Ebben a megközelítésben meg kell jelennie politikai, civil, szervezeti és védelmi nézőpontnak is. Ezek a megfontolások mutatják a rendőri valóság megosztottságának fontosságát, mely megfontolásokat a rendészettudomány területén megalkotandó elméleteknél tiszteletben kell tartani.

Következtetés

E tanulmány végkövetkeztetése, hogy helytelen elméletet gyártani az elméletnek. A rendészettudomány területén az elmélet lemásolja a gyakorlatot (a tudományos kutatás segítségével), azzal szolgálja a gyakorlatot, hogy elmagyarázza és indokolja az igényeket, szükségleteket és a speciális eljárások végrehajtását. Hangsúlyozom ezt a tényt, mert az átalakult rendészettudományban illő teóriákat gyártani, nem pedig egy teóriát.

Felhasznált irodalom:

1. LISOŇ, M., Kreovanie vedného odboru „operatívne poznanie“ do systému policajných vied /Implementing the recommendations of the OECD and other international organizations for the introduction of criminal liability of legal persons/ In: Policajná teória a prax, roč. 19, č. 1/2011, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, s. 71-86, ISSN 1335-1370.
2. BALGA, J. Systém schengenského acquis. - 1. vyd. - Bratislava: VEDA, 2009, 221 s. ISBN 978-80-224-1058-8
3. HOLOMEK, J., ŠIMANOVSKÁ, T. Úvod do metodologie praktických vied : Policajné vedy ako vedy praktické. 1. vyd. - Bratislava: Akadémia PZ, 2002, 163 s. ISBN 80-8054-249-X
4. ERNEKER, J., PORADA, V. Poznávání potřeb a transfer vědeckých poznatků do policejní praxe. - 1. vyd. - Praha: Policejní akademie České republiky, 2006, 232 s. ISBN 80-7251-217-X
5. PRŮCHA, J. Moderní pedagogika, věda o edukačních procesech, Praha: portal 1997, vyd. 1., ISBN 80-7178-170-3, s. 43.
6. NESNÍDAL, J. a kol. Základy veřejno-bezpečnostnej činnosti, část II. VŠ SNB, Praha 1979.
7. ŠANDA, A.: Synopsis theologiae dogmaticae speciaes, Friburgi Brisgoviac 1916. VI.